

במדבר א במדבר

א

א א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּאַחַד
לְחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְיֵצֵאתֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: ב שָׂאוּ
אֶת-רֹאשׁ כָּל-עֵדֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתֶם

רשפי אש

הקב"ה
מצווה
למנות את
ישראל

א הקדמה: חומש במדבר בא ללמדנו כיצד היו ישראל הולכים במדבר כיצד חנו וכיצד נסעו, וכן מספר על המאורעות שאירעו להם שם ועל הניסים שנעשו להם. כמעשי האבות בספר בראשית כך גם מעשי דור המדבר נכתבו כדי לשמש דוגמה ולקח לדורות. וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד - התורה הדגישה את 'אוהל מועד' בכדי לומר שמאז שנבנה המשכן משה לא עלה יותר להר סיני כדי לדבר עם ה' אלא דיבר איתו במשכן שם שרתה השכינה, ומציינת התורה שדיבור זה היה בְּאַחַד לְחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי - א' לחודש אייר בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְיֵצֵאתֶם של בני ישראל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם - ויש להבין למה הדגישה התורה על ענין יציאת מצרים הרי יכלה לומר רק 'בשנה השנית?' אלא אמר הקב"ה זכרו יום צאתכם ממצרים, שכל יציאתכם היא רק על מנת שתעשו רצוני, שאם תעברו על רצוני תהיו עבדים לאחרים כפי שהייתם במצרים. לֵאמֹר - וכך אמר לו: ב עתידים אתם להכנס לארץ ישראל ועליכם לדעת את מספר האנשים הראויים להשתייך לצבא ה' שילחמו מול צבאות עמי הגויים היושבים בארץ, ועוד שבזמן יציאתכם ממצרים הצטרפו אליכם כל מיני עמים והתערבבו בתוכם וכעת הגיע הזמן לקבוע את טוהר המחנה ויחוס המשפחות לבני יעקב, ולכן שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֵדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל² - ספרו את סכומם של כל ישראל לְמִשְׁפַּחְתֶּם - ע"י שתספור את המשפחות בכל שבט ושבט אשר מתייחסים לְבֵית אֲבֹתֶם - רצה הכתוב ללמדנו כי היחוס אל השבט הוא מצד האב, לכן מי שאביו משבט אחד ואמו משבט שני הוא יתייחס על שבט אביו,

הערות והוספות

דהיינו באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באייר מנאם שכיוון שעברו שלושים יום להשריית השכינה באוהל מועד ובוה נחשב שהקב"ה עשה לו דירת קבע בתחתונים מנאם ביום הזה. (רש"י שפתי חכמים)
2. כאן נצטווה משה למנות את בני ישראל ולדעת את מספרם, ואף שכבר נמנו בפעמים קודמות צווה למנותם כאן שוב כדרך דבר האהוב על בעליו, לפיכך שיצאו ממצרים, ספר אותם (שמות יב, לו) וכשנפלו ומתו קצת מן העם בעוון העגל ספר אותם שוב (שם לה, כו) וכן עכשיו לאחר הקמת המשכן כשבא להשרות שכינתו עליהם,

1. חודש ניסן הוא הראשון למנין החודשים, הבא בתור אחריו הוא חודש אייר, ולכן כתוב: באחד לחודש השני, דהיינו החודש השני לניסן.
ויש להבין למה טרח הכתוב להודיע באיזה יום היה הדיבור? ועוד שהרי כבר מנא אותם בפרשת כי תשא? אלא על כוונתך צריך לומר שמתוך חבתם לפניו מונה אותם כל שעה. כשיצאו ממצרים מנאם, וכשנפלו בעגל מנאם לידע מנין הנותרים, כמו שכתוב: 'ויפול מן העם כשלושת אלפי איש', ומתוך שמנה הנופלים ידע מנין הנותרים. כשבא להשרות שכינתו עליהם מנאם

בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל-זָכָר לְגִלְגָּלְתָּם: ג מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה

רשפי אש

בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת - בספירת שמותיהם, דהיינו שכל אחד יאמר את שמו ושם שבטו³, כדי שלא יהיו שניים שמותיהם שווים ויתחלפו זה בזה, ועוד רצה הכתוב לציין לשבח את בני ישראל שלא שינו את שמם בגלות מצרים ונקראו בשמות אבותיהם לכן כתוב ל'בית אבותם', **כָּל זָכָר לְגִלְגָּלְתָּם** - ומלבד הזכרת שמו של כל מתפקד היה צריך לראות כל אחד מהם כדי להגדיל את הדיוק במפקד, ויש לדעת שלא ספרו את ראשי האנשים במניינם כדי שלא תחול עליהם עין הרע ויבוא עליהם נגף, כי אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, לכן ספרו את השקלים שנתן כל מתפקד - חצי שקל קודש עבור גולגולתו (ויש שפרשו אחרת וניתן לעיין בהערה)⁴. ג **מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה**

הערות והוספות

שאו את ראש כל עדת בני ישראל - אם תשימו לב תראו שמילת 'כל' מיותרת, וכי יעלה על הדעת למנות חלק מעם ישראל? ועוד מהי התוספת **לאחר שאמר 'למשפחותם' הוסיף 'לבית אבותם'?** על מנת להבין נקדים להביא יסוד חשוב בדת היהודית והוא כאשר אדם רואה את חברו עושה מעשה שלילי ומגונה עליו לדון אותו לכף זכות, ולנסות להחזירו למוטב בנועם מילים. כאשר נחפש באיזה אופן נוכל ללמד זכות על אחינו הטועים נמצא שמידה אחת נעלה מאפיינת אף את הרחוקים ביותר מדרך התורה, שגם כאשר הם מהלכים ריקים מן המצוות ובהתנהגותם אינם נבדלים חלילה מן הגויים, עדיין גאים הם ביהדותם ולא מתבוללים בין העמים ושני עדים נאמנים הציבו יהודים אלו: **העד הראשון** הוא ברית המילה שעושים לבניהם והשני הוא הזהרותם מנישואי תערובת ולכן נאמר בפ'ס: **'כל' לומר שגם הרחוקים מלים את בניהם ונישאים למשפחותם לבית אבותם** - דהיינו שנושאים נשים מבית אבותינו אברהם יצחק ויעקב ולא מן הגויים. (בן איש חי)

3. וכן בשעת המפקד קוראים בשמו של כל יחיד ונמצא שכל אחד מצטרף אל הכלל מתוך תודעת החשיבות של אישיותו (רש"י הירש) וכך שכל אחד יבין שבו תלוי ועומד העולם (כמו שכתוב: תמיד יראה אדם כאילו כל העולם חייב והוא במעשה טוב אחד יכול להכריע את העולם כולו לכף זכות) 'ביא הדבר להשראת השכינה. 4. **כל זכר לגולגלותם** - פירש רש"י שספירה זו

ספר אותם שוב, והיה זה חודש לאחר הקמת המשכן ב-א' באייר הוא החודש השני האמור כאן, כאשר כעת חודש לאחר הקמת המשכן נחשבת השראת השכינה לדבר קבוע בישראל (רש"י כפשוטו). **ועוד שמנין זה שונה לחלוטין מהמנין בפרשת 'כי תשא' באשר המנין הקודם לא היה תכליתו אלא רק לדעת מספרם ולא נתייחסו אל משפחותם ושבטיהם.** (מלבים)

שאו - מלשון נשיאות ורוממות יש לישראל ביחס לשאר עמי העולם. **את ראש** - רמז לכך שכל אחד ואחד מישראל מושגח בפרטות על ידי הקב"ה ואפילו אחד מהם חשוב כאומה שלמה, בניגוד לשאר העולם שמושגחים בכללות, ובוודאי שאין אחד מהם חשוב כאומה שלמה. הביטוי **שאו את ראש** לא נאמר על ידי הקב"ה כמליצה לשונית אלא הוא מגדיר את התוכן הרוחני של המפקד שהוא הרמת קרנו של כל יחיד מישראל עד שעת המנין היו כולם מובלעים בהמון אחד, מבלי להבדיל בין איש לאיש עתה נצטוו שיכירו וידעו כל אחד מישראל.

שאו את ראש - יש לשים לב שלא נאמר: **גדלו ורוממו את ראש**, אלא **'שאו את ראש'**, כאן נתן רמז למשה: 'שאו את ראש', שאם יזכו - יעלו לגדולה, כמו שכתוב: 'שאו פרעה את ראשך והשיבך על כנך', ואם לא יזכו, ימותו כולם כמ"ש: (בראשית מ ט) 'שאו פרעה את ראשך מעליך ותלה אותך על עץ'.

וּמַעֲלָה כָּל-יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצַבְאָתָם אֹתָהּ

רשפי אש

וּמַעֲלָה - שאז ראוי בכוחו לצאת למלחמה (עיין בשאלה למה דווקא מגיל עשרים)⁵, כָּל יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל - כל הראוי להתגייס לצבא ה' מעם ישראל מלבד חולים ובעלי מומים או בלתי מוכשרים אחרים, תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצַבְאָתָם - תמנו אותם לפי שבטיהם, שיהיו המתפקדים כעין צבאות מיוחדים לעסוק כל אחד בתפקידו המיוחד, אֹתָהּ

הערות והוספות

רעה המזיקים בראש המונין. ויש שפרשו שכל אחד הושיט שמו ושם שבטו בפתק ואח"כ מנו הפתקאות ולכל פתקה היה מצורף האדם בעצמו דהיינו שהוא בעצמו הביא הפתקה ולכן כתוב ל'גולגלותם'. (העמק דבר)

5. למה היו יוצאים לצבא דווקא מגיל עשרים? והתשובה היא כי לא בגבורת האיש יחפוץ ה', ואף על פי שבן עשרים הוא חזק ביותר ורענן, לא בגלל זה הוא ראוי להתגייס לצבא אלא הקב"ה חפץ בזכויותיו, ועובדה היא שעד גיל שיישים היו נמנים כל ישראל, והרי בגיל זה הכוחות כבר חלשים, אלא מכאן מוכח כי הקב"ה חפץ בתורתו ובמעשיו הטובים. ועוד שבני שיישים מלאים תורה ומצוות, ורק אלה יכולים לעמוד לישראל במלחמתם מול עמי העולם. ועוד טעם לגיל עשרים שהרי כל בן עשרים מצד היותו בר עונשין בבית דין של מעלה (או מתחילים לדון האדם ולהענישו כי נעשה כבר בר דעת כלפי מעשיו) אז ביותר הוא מדקדק במעשיו, ומסתמא יש לו אז יותר זכויות שיגנו בעדו במלחמה, שהרי הכהן מכריז מי האיש הירא מעבירות שבידו ילך וישוב לביתו, וכל פחות מבן עשרים, מסתמא אינו מדקדק כל כך במעשיו ואין לו כל כך זכויות שיכריעו על חובותיו.

6. כל אסיפת עם תקרא צבא' - היציאה לצבא אינה תנאי נוסף להכלל במנין, דהיינו אין כוונת הכתוב שבכדי להמנות במנין צריך להיות מגיל עשרים וכן ראוי לצאת למלחמה, אלא הכתוב רצה לומר שאין אדם יוצא לצבא כשהוא פחות מגיל עשרים וכמו כן אינו נמנה כשהוא פחות מעשרים. 7. תפקדו אותם - ענין 'פקידה' זכרון והשגחה על דבר כלשון וה' פקד את שרה כאשר אמר (בראשית

נעשתה ע"י שקלים, והרבה מן המפרשים חלקו עליו ואמרו שמפקד זה היה בלא שקלים, ולשון המוקרא מוכיח שאמר לגולגלותם, וחשבו לתרץ למה דווקא הספירה ראשונה היתה ע"י שקלים? לפי שהיו צריכים אז לעבודת המשכן ותירוץ זה דחוק. ולי נראה שודאי טעם השקלים היו להציל מן עין הרע השולט בדבר מנוי ודווקא במנין שהוא דבר חידוש, דרך משל שבזמן שרואים מאה זהובים אצל איש עני שחזקתו שאין לו - יותר העין הרע שולט בו ממה שרואים אצל העשיר אלף זהובים כי כבר הוחזק כאיש אמיד, כך ישראל בצאתם ממצרים היו מוחזקים במתי מספר כי בשבעים נפש ירדו מצרימה ונתמעטו שמה מעוצר רעה ויגון והשלכת הבנים ליאור, ופתאום נמצאו במספר ראשון שש מאות אלף לבד מטף ונשים ודאי היה בפעם ההוא מקום לחוש לעין הרע, מה שאין כן בשאר המניינים כי כבר הוחזקו כעם רב ועצום, לכן ניתן לומר שמצוות השקלים לא היתה כי אם למנין הראשון כי בו היה יותר מיחוש שלא יקבלו נזק מן עין הרע הן בדרך הטבע כאמור, הן מצד העונש כי היה המספר ההוא קרוב למעשה העגל והיה הדין נותן שיפלו רבים מהם מצד עונש המעשה ההוא, וכשנודע ע"י המספר שנשארו שש מאות אלף יהיה הדבר חידוש ושלטא בהם עינא בישא כי החטא מסייע לזה, על כן היו צריכים אז לכפרה על נפשותם ולהצילם מעין הרע מה שאין כן בכל שאר המניינים. (כלי יקר)

והאברבנאל מפרש כך: כיוון שהיה המנין עתה הכרחי בעם ציווה ה' יתברך שיעשו אותו בלי ספירת מטבעות כי שלוחי מצווה אינם נזוקים והמצווה אותם במצווה ישמרם מדבר הוות ועל זה נאמר שימנה את העם ולא יפחד מניצוצות הין

וְאֶהְרֶן: ד וְאֶתְכֶם יְהִיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֵאשׁ לְבֵית-אֲבֹתָיו
הוא: ה וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמְדוּ אִתְּכֶם לְרֵאוּבֵן אֲלִיעֶזֶר
בֶּן-שָׁדִיאוֹר: ו לְשֹׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צֹרִישָׁדַי: ז לִיהוּדָה נַחֲשׁוֹן
בֶּן-עֲמִינָדָב: ח לְיִשָּׁשְׁכָר נְתַנָּאֵל בֶּן-צֹעֶר: ט לְזָבוּלֹן אֱלִיאָב
בֶּן-חֶלֶץ: י לְבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֱלִישָׁמַע בֶּן-עֲמִיהוּד לְמִנְשֶׁה
גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצֹר: יא לְבְנֵימֶן אֲבִידֹן בֶּן-גְּדַעְנִי: יב לְדָן אַחִיעֶזֶר
בֶּן-עֲמִישָׁדַי: יג לְאָשֶׁר פְּגַעִיאֵל בֶּן-עֶכְרָן: יד לְגַד אֱלִיסָף בֶּן-
דְּעוּאֵל: טו לְנַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן: טז אֵלֶּה קְרוּאֵי קְרוּאֵי | הָעֵדָה

רשפי אש

וְאֶהְרֶן - שניכם תהיו ממונים על המפקד להשגיח שלא יכנסו למנין בלתי ראויים, וכן בכדי שתכירו כל אדם מישראל שיעבור לפניכם. ד וְאֶתְכֶם יְהִיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה - בזמן הספירה יצטרפו אליכם איש אחד מכל שבט, איש ראש לְבֵית אֲבֹתָיו הוא - שכל אחד מהם הוא נשיא למשפחות אבותיו וידוע ייחוסו, והטעם הוא באשר היו מוכנים להיכנס אל הארץ, והארץ תתחלק לפי האנשים שיש בכל שבט, ולכן הוצרך שכל הנשיאים יהיו מקובצים וישגחו על המנין שלא יתערב שבט בשבט אחר. ה וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמְדוּ אִתְּכֶם וישתתפו בספירת העם: לְרֵאוּבֵן - משבט ראובן יעמוד אֲלִיעֶזֶר בֶּן שָׁדִיאוֹר. ו לְשֹׁמְעוֹן - משבט שמעון יעמוד שְׁלֹמִיאֵל בֶּן צֹרִישָׁדַי. ז לִיהוּדָה - משבט יהודה יעמוד נַחֲשׁוֹן בֶּן עֲמִינָדָב. ח לְיִשָּׁשְׁכָר - משבט יששכר יעמוד נְתַנָּאֵל בֶּן צֹעֶר. ט לְזָבוּלֹן - משבט זבולון יעמוד אֱלִיאָב בֶּן חֶלֶץ. י לְבְנֵי יוֹסֵף: לְאֶפְרַיִם - משבט אפרים יעמוד אֱלִישָׁמַע בֶּן עֲמִיהוּד, לְמִנְשֶׁה - משבט מנשה יעמוד גַּמְלִיאֵל בֶּן פְּדָהצֹר. יא לְבְנֵימֶן משבט בנימין יעמוד אֲבִידֹן בֶּן גְּדַעְנִי. יב לְדָן - משבט דן יעמוד אַחִיעֶזֶר בֶּן עֲמִישָׁדַי. יג לְאָשֶׁר - משבט אשר יעמוד פְּגַעִיאֵל בֶּן עֶכְרָן. יד לְגַד - משבט גד יעמוד אֱלִיסָף בֶּן דְּעוּאֵל. טו לְנַפְתָּלִי - משבט נפתלי יעמוד אַחִירַע בֶּן עֵינָן. טז אֵלֶּה קְרוּאֵי הָעֵדָה - אלה הנכבדים שבכל שבט הנקראים ומזומנים לדון ולהתייעץ בענייני הציבור

שמות
הנשיאים
המסייעים
למנין

הערות והוספות < >

כופר נפשם מחצית השקל ובהם ישגיה וידע מספר העם (רמב"ן).
לצבאותם - שהם צבאות רבות כי כל שבט ושבט צבא גדול.

כא (א) והוא פתרונו בכל מקום לא ימלט מהן איש על דעתי וגם 'פקדון' מפני ששמירתו והשגחתו עליו וכאשר ציוה למנות את ישראל יאמר 'תפקדו אותם' לרמוז שלא יספרם רק שיתנו

נְשִׂאֵי מִטּוֹת אָבוֹתָם רָאשֵׁי אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם: יז וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נָקְבוּ בְּשֵׁמוֹת: יח וְאֵת כָּל־הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי וַיִּתְּלָדוּ עַל־מִשְׁפַּחְתָּם לְבַיִת אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבְּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה לְגִלְגָּלְתָּם: יט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבַר סִינַי: ס שְׁנֵי כ וַיְהִיו בְּנֵי־רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדָתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבַיִת אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלְתָּם

רשפי אש

נְשִׂאֵי מִטּוֹת אָבוֹתָם - הנכבדים בשבטי אבותיהם, רָאשֵׁי אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם - מלבד היותם ראשי העם היו מוכשרים גם להיות ראשי הצבא למלחמה. יז וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה - את שנים עשר נשיאי השבטים אֲשֶׁר נָקְבוּ בְּשֵׁמֹת - אשר נתפרשו שמותיהם. יח וְאֵת כָּל הָעֵדָה - קהל עם ישראל הִקְהִילוּ וכנסו בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי - א' באייר וַיִּתְּלָדוּ עַל מִשְׁפַּחְתָּם לְבַיִת אֲבֹתָם - והביאו ספרי יחוסין להוכיח את השתייכותם למשפחות ישראל עפ"י יחוס אבותם, ואמרו המפקדים שעברו לפני משה והנשיאים: 'אני פלוני, נולדתי לפלוני ממשפחת פלוני' וזאת עשו כדי להבדילם מהערב רב, ועוד יש לדעת שזכות אבות מועילה במלחמה לכן מצד אחד הוכיחו שהם משתייכים לעם ישראל הנבחר, ומצד שני הוכיחו זמן לידתם כדי להראות שהם בני עשרים הראויים להיות כלולים במפקד הבאים לצבא ה', בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת - דהיינו שכל אחד אמר את שמו ושם שבטו והיה זה מגודל חשיבות אותו הדור, שכל ואחד היה נחשב בפני עצמו לגודל מעלתו, מִבְּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה - עד גיל שישים, לְגִלְגָּלְתָּם - והמנין חל ע"י ספירת השקלים שכל מתפקד נתן עבור עצמו. יט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה, וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבַר סִינַי - בגלל שלא נשלם המנין ביום אחד חזר ואמר 'ויפקדם במדבר סיני' להודיע שהיה המנין במקום שהוא אבל לא ביום ההוא. (שני) כ וַיְהִיו בְּנֵי שְׁבַט רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל⁸ - בנו הראשון של יעקב, תּוֹלְדָתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבַיִת אֲבֹתָם⁹ - צאצאי המשפחות המתייחסים אחר אבותיהם, בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלְתָּם - במניית מספר שמותיהם של כל המתפקדים:

פירוט
מנין
השבטים

הערות והוספות

8. מדוע הוזכר כאן שראובן הוא הבכור? אלא לפי שבנסיעה היה יהודה ראשון בא הכתוב לתת טעם למה נמנה ראובן ראשון לפי שהיה בכור ישראל. (אוצר מפרשי פשט) ועוד שלא נפל ממועלתו בדיני שמים מפני תשובתו

9. לביית אבותם - כמו שכתבנו שבה הדבר ללמדנו כי היחוס אל השבט הוא מצד האב לכן מי שאביו משבט אחד ואמו משבט שני הוא יתייחס על שבט אביו.

8. מדוע הוזכר כאן שראובן הוא הבכור? אלא לפי שבנסיעה היה יהודה ראשון בא הכתוב לתת טעם למה נמנה ראובן ראשון לפי שהיה בכור ישראל. (אוצר מפרשי פשט) ועוד שלא נפל ממועלתו בדיני שמים מפני תשובתו

כָּל-זָכָר מִבְּנֵי עֵשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא: כֹּא פְקֻדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁשָׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: פ כֹּד לְבִנֵי שְׁמֵעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקֻדָּיו בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלְתָם כָּל-זָכָר מִבְּנֵי עֵשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא: כג פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה שְׁמֵעוֹן תְּשַׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: פ כד לְבִנֵי גַד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבְּנֵי עֵשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא: כה פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה גַד חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁשֵׁי מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: פ כו לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבְּנֵי עֵשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא:

רשפי אש

כָּל זָכָר מִבְּנֵי עֵשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה, כֹּל יֵצֵא צָבָא - כֹּל הָרְאוּי לְהִתְגַּיֵּס לְצָבָא. כֹּא פְקֻדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן - סְכוּם מְנַיִינִים שֶׁל אֲנָשֵׁי שְׁבַט רְאוּבֵן: שְׁשָׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת - 46,500. כֹּד לְבִנֵי שְׁמֵעוֹן, תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם - צֶאֱצָאֵי הַמִּשְׁפָּחוֹת הַמְתַּיִיחִים לְבֵית אֲבוֹתָם, פְּקֻדָּיו¹⁰ בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלְתָם - בְּמִנְיַת מִסְפַּר שְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל כָּל הַמְתַּפְקָדִים: כָּל זָכָר מִבְּנֵי עֵשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא - וְיֵשׁ לָשִׁים לֵב שֶׁהַתּוֹרָה לֹא מְנַתָּה אֶת מִסְפָּרָם בְּשְׁמוֹתָם כִּי רְצַתָּה לֹאמֹר שֶׁלֹּא הָיָה אֶחָד מֵהֶם שֶׁלֹּא הָיָה רְאוּי לְצָאֵת בְּצָבָא אֲלֵא כֹּלָם גִּיבּוּרֵי כַח. כג פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה שְׁמֵעוֹן - סְכוּם מְנַיִינִים שֶׁל כָּל הַמְתַּפְקָדִים מִשְׁבַּט שְׁמֵעוֹן: תְּשַׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת - 59,300. כד לְבִנֵי גַד, תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם - צֶאֱצָאֵי הַמִּשְׁפָּחוֹת הַמְתַּיִיחִים לְבֵית אֲבוֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת - בְּמִנְיַת מִסְפַּר שְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל כָּל הַמְתַּפְקָדִים מִבְּנֵי עֵשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא - שֶׁל כָּל הָרְאוּיִים לְהִתְגַּיֵּס לְצָבָא כֹּא פְקֻדֵיהֶם לְמִטָּה גַד - סְכוּם מְנַיִינִים שֶׁל כָּל הַמְתַּפְקָדִים מִשְׁבַּט גַד: חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁשֵׁי מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים - 45,650. כו לְבִנֵי יְהוּדָה, תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם - צֶאֱצָאֵי הַמִּשְׁפָּחוֹת הַמְתַּיִיחִים לְבֵית אֲבוֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת - בְּמִנְיַת מִסְפַּר שְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל כָּל הַמְתַּפְקָדִים מִבְּנֵי עֵשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא כֹּל הָרְאוּיִים לְהִתְגַּיֵּס לְצָבָא.

הערות והוספות

10. פְּקֻדָּיו - מִלְשׁוֹן פְּקִידַת עוֹוֹן כִּי בְנֵי שְׁמֵעוֹן הָיוּ שְׁמֵעוֹן אֲבִיהֶם בְּמִכִּירַת יוֹסֵף כִּי הוּא הָיָה שְׁלֵקְחוֹ עֲנוּשׁוֹ שֶׁל הַקַּב"ה רְאוּיִים הָיוּ לְהִיפְקֵד עֲלֵיהֶם עוֹוֹן וְהַשְׁלִיכוֹ לְבוּר. (רְבִינּוּ בַחֵי פֶס' כ)

כו פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבַּעַה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: פ
 כז לְבָנֵי יִשְׁשָׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת
 מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא: כט פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יִשְׁשָׁכָר
 אַרְבַּעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: פ ל לְבָנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם
 לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה
 כָּל יֵצֵא צָבָא: לא פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה זְבוּלֹן שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף
 וְאַרְבַּע מֵאוֹת: פ לב לְבָנֵי יוֹסֵף אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם
 לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:
 לג פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה אֶפְרַיִם אַרְבַּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: פ לד לְבָנֵי
 מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבְּנֵי

רשפי אש

כו פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה - סכום מניינם של כל המתפקדים משבט יהודה: אַרְבַּעַה
 וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת - 74,600. כז לְבָנֵי יִשְׁשָׁכָר, תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם
 - צאצאי המשפחות המתייחסים לבית אבותם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת - במניית מספר שמותיהם
 של כל המתפקדים מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא - כל הראויים להתגייס לצבא.
 כט פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה יִשְׁשָׁכָר סכום מניינם של כל המתפקדים משבט אשר: אַרְבַּעַה
 וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת - 54,400. ל לְבָנֵי זְבוּלֹן, תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם
 - צאצאי המשפחות המתייחסים לבית אבותם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת - במניית מספר שמותיהם
 של כל המתפקדים מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא - כל הראויים להתגייס לצבא.
 לא פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה זְבוּלֹן - סכום מניינם של כל המתפקדים מבט זבולון: שִׁבְעָה
 וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת - 57,400. לב לְבָנֵי יוֹסֵף אֶפְרַיִם - לפי שיוסף לא נשא
 את מיטת אביו משום כבוד מלכות לכן לא רצה הכתוב למנותו בדגלים ונקרא הדגל על
 שם בניו אפרים ומנשה, תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם - צאצאי המשפחות
 המתייחסים לבית אבותם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת - במניית מספר שמותיהם של כל המתפקדים
 מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא כל הראויים להתגייס לצבא. לג פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה
 אֶפְרַיִם - סכום מניינם של כל המתפקדים משבט אפרים: אַרְבַּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת -
 40,500. לד לְבָנֵי מְנַשֶּׁה, תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם - צאצאי המשפחות
 המתייחסים לבית אבותם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת - במניית מספר שמותיהם של כל המתפקדים מִבְּנֵי

עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא: לה פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה מְנַשֶּׁה שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאוֹתַיִם: פ לו לְבָנֵי בְנִימָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא: לו פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה בְנִימָן חֲמִשָּׁה וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: פ לה לְבָנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא: לט פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה דָן שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת מֵאוֹת: פ מ לְבָנֵי אֲשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא: מא פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה אֲשֶׁר אֶחָד וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: פ מב בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר

רשפי אש

עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא - כל הראויים להתגייס לצבא. לה פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה מְנַשֶּׁה - סכום מניינם של כל המתפקדים משבט מנשה: שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאוֹתַיִם - 32,200. לו לְבָנֵי בְנִימָן, תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם - צאצאי המשפחות המתייחסים לבית אבותם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת - במניית מספר שמותיהם של כל המתפקדים מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא - כל הראויים להתגייס לצבא. לו פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה בְנִימָן - סכום מניינם של כל המתפקדים משבט בנימין: חֲמִשָּׁה וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת - 35,400. לה לְבָנֵי דָן, תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם - צאצאי המשפחות המתייחסים לבית אבותם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת - במניית מספר שמותיהם של כל המתפקדים מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא - כל הראויים להתגייס לצבא. לט פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה דָן - סכום מניינם של כל המתפקדים משבט דן: שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת מֵאוֹת - 62,700. מ לְבָנֵי אֲשֶׁר, תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם - צאצאי המשפחות המתייחסים לבית אבותם בְּמִסְפָּר שְׁמֹת - במניית מספר שמותיהם של כל המתפקדים מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כֹּל יֵצֵא צָבָא - כל הראויים להתגייס לצבא. מא פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה אֲשֶׁר - סכום מניינם של כל המתפקדים משבט אשר: אֶחָד וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת - 41,500. מב בְּנֵי נַפְתָּלִי - יש לשים לב שלא כתבה התורה כמו בשאר השבטים 'לבני אלא 'בני, כדי לומר שנשתנה שבט נפתלי משאר השבטים לפי שהיה רוב שבטו זכרים, תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם - צאצאי המשפחות המתייחסים לבית אבותם בְּמִסְפָּר

שָׁמַת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא: מִג פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה
 נִפְתְּלֵי שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: פ מד אֱלֹהֵי הַפְּקֻדִים
 אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר אִישׁ
 אִישׁ־אֶחָד לְבֵית־אֲבֹתָיו הָיוּ: מה וַיְהִי כָּל־פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
 לְבֵית אֲבֹתָם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל־יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:
 מו וַיְהִי כָּל־הַפְּקֻדִים שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ
 מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: מז וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה אֲבֹתָם לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּתוֹכָם: פ

רשפי אש

שָׁמַת - במניית מספר שמותיהם של כל המתפקדים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא
 צָבָא - כל הראויים להתגייס לצבא. מג פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה נִפְתְּלֵי - סכום מניינם של כל
 המתפקדים משבט נפתלי: שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת - 53,400. מד אֱלֹהֵי
 הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד - אלה הם המניינים אשר מנו מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם
 עָשָׂר אִישׁ אִישׁ־אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָיו הָיוּ - כל אחד ואחד מהם נציג השבט אשר זוהה
 והתייחס בשושלת הייחוסין אחר בית אבותיו, וכולם יחד השגיחו על מנין כל השבטים
 שלא ירבו מנין שבט אחד יותר ממה שהוא, ועל ידי כך יגרע חלקו של שבט אחר
 בחלוקת הארץ. מה וַיְהִי כָּל פְּקוּדֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם - לפי בתי אבותיהם, דהיינו
 התורה הדגישה זאת לפי שאומות העולם היו מרננים אחר ישראל ואומרים שהמצרים
 ששלטו בגופם, שלטו בוודאי גם בנשותיהם, לכן צר הקב"ה צורת הוולד כצורת אביו
 עד שכולם היו מעידים שכל בני ישראל שייכים לבית אבותם הקדושים, מִבֶּן עֶשְׂרִים
 שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל - הכתוב משמיע כאן חידוש שכל הנמנים היו ראויים
 לצבא ולא היו בהם חלשים ובעלי מומים ובפס' הבא יודיע את מספרם. מו וַיְהִי כָּל
 הַפְּקֻדִים שהתפקדו ונמנו: שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים -
 603,55, ורצה הכתוב להודיע החסד הגדול שעשה ה' יתברך עם בני ישראל שבשבעים
 נפש ירדו למצרים ועתה הם כחול הים שהרי התרבו מעל הטבע. מז וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה
 אֲבֹתָם - והלויים המתייחסים לשבטם, לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּתוֹכָם - לא הכינו עצמם כשאר
 העם להיקהל ולהתייחס, אלא המתינו לראות מה יצוה אותם האל, שהרי המנין בא
 להראות את גודל חסדי ה' על עמו, איך בשעת השמד התרבו ישראל מעבר לכל הגיוון,
 בניגוד לשבט לוי שלא היה משועבד בפועל, ולכן אצלם לא התרחש הנס, ועוד שהמנין
 מציין את הראויים לבוא לצבא והרי שבט לוי היו עוסקים בתורה ולא יוצאים למלחמה.

מַח וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: מַט אַךְ אֶת-מִטֶּה לְוִי לֹא תִפְקֹד וְאֶת-רֵאשִׁים לֹא תִשָּׂא בְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 11 וְאַתָּה הַפְּקֹד אֶת-הַלְוִיִּם עַל-מִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְעַל כָּל-כֵּלָיו וְעַל כָּל-אֲשֶׁר-לוֹ הַמָּה יִשְׂאוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו וְהֵם יִשְׂרְתֶהוּ וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ: 12 נָא וּבְנִסְעַ הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבְחַנַּת הַמִּשְׁכָּן יִקְיֻמוּ אֹתוֹ

רשפי אש

יעיד
הלויים
בתור לגיון
המלך

מַח וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: מַט אַךְ אֶת מִטֶּה לְוִי לֹא תִפְקֹד - הזהר בשבט לוי שלא לסופרם לבדך אלא אך ורק בצירוף בת קול וְאֶת רֵאשִׁים לֹא תִשָּׂא¹¹ בְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - ואל תמנה אותם יחד עם שאר העם (כלומר לא רק שלא תספרם בפירוט כשאר ישראל אלא אפילו את כלל סכומם לא תחשבון) אלא תמנה אותם בנפרד כי הם לגיון המלך והמובחרים שבעם, ומניינם הנפרד יעיד על יחוסם המכובד ויטייקר מעמדם בעיני העם¹². 12 וְאַתָּה הַפְּקֹד אֶת הַלְוִיִּם¹³ - מנה אותם לתפקידם החשוב עַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת בו נמצא הארון עם לוחות הברית, וְעַל כָּל כֵּלָיו - המנורה, שולחן ומזבח הזהב ומזבח הנחושת, וְעַל כָּל אֲשֶׁר לוֹ - כגון המחנות והסירים, העצים להדלקה השמנים ודומיהם, הַמָּה יִשְׂאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן בזמן שמחנה ישראל נוסע, וְאֶת כָּל כֵּלָיו: השולחן, המנורה וכליהם השונים, וְהֵם יִשְׂרְתֶהוּ - ובזמן החניה יעשו מלאכות שונות עבור המשכן הנמצאות תחת אחריותם, וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ - יחנו מסביב למשכן וישמרו שלא יתקרב אליו זה, ובאופן כזה יהיו משועבדים לעבודת ה' בכל דבר. 13 נָא וּבְנִסְעַ הַמִּשְׁכָּן - ובזמן שהענן החופף על המשכן יסור ממנו יהיה זה סימן לתחילת מסע, ואז יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם - יפרקו את המשכן לחלקיו (כגון הסרת הבריחים והעמודים וכו'), וּבְחַנַּת הַמִּשְׁכָּן יִקְיֻמוּ אֹתוֹ

הערות והוספות

12. דבר אחר: צפה הקב"ה שלעתיד לבוא עתידה לעמוד גזירה על כל הנמנים מבן עשרים ומעלה שימותו במדבר בגלל עוון העגל (להלן יד, כט), לפיכך אמר הקב"ה אל יהיו הלויים בכלל הגזירה לפי שהם שלי מאחר שלא טעו בעגל כמו שאר העם. (ראה שמות לב, כו) (רש"י)

13. קודם מינה אותם לתפקידם החשוב ורק לאחר מכן מנה אותם מכיוון שרצה למנוע מהם ביזוי בראותם שהם מעט מספר מכל שאר השבטים ולכן רצה שיראה מעלתם שהם רבים באיכות ולא בכמות. (שפתי כהן)

11. לא תפקוד... לא תשא - פירוש בין על ידי כופר נפש בין שלא על ידי כופר נפש. 'שאו' - היינו לשון נשיאות המעלה אשר ישראל היו צריכים לזה להראות חיבתן נגד כל האומות שנמשלו לקש שאין לו מספר, אבל הלויים אין צורך להם להראות התנשאותם ע"י המספר, כי בלאו הכי יש להם נשיאת ראש במה שעשאו הקב"ה פקידים על ביתו הקדוש, לכן אמר: 'ואת ראשם לא תשא'. 'ואתה הפקד את הלויים' לומר לך שמצד שנעשו פקידים יש להם נשיאות זולת המספר שבתוך בני ישראל כי לגיון מלך המה וכל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה'.